

Primjena tradicijske glazbe u ranom i predškolskom odgoju

Čekada, Virna

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:538463>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-24**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

VIRNA ČEKADA

PRIMJENA TRADICIJSKE GLAZBE U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU

Završni rad

Pula, srpanj, 2024 godine

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

VIRNA ČEKADA

PRIMJENA TRADICIJSKE GLAZBE U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU

Završni rad

JMBAG: 0140000643, izvanredni student

Studijski smjer: Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Predmet: Metodika glazbene kulture u integriranom kurikulumu

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Znanost o umjetnosti

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Ivana Paula Gortan-Carlin

Pula, srpanj, 2024 godine

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Virna Čekada, studentica izvanrednog studija Ranog i predškolskog odgoja, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio Završnoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica

Virna Čekada

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Virna Čekada, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da se mojim završnim radom pod nazivom *Primjena tradicijske glazbe u ranom i predškolskom odgoju* koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 20.06.2024

Potpis
Virna Čekada

SADRŽAJ

1. UVOD.....	6
2. GLAZBA U RANOJ I PREDŠKOLSKOJ DOBI.....	7
2.1. DOPRINOS GLAZBE CJELOVITOM RAZVOJU DJETETA RANE I PREDŠKOLSKE DOBI.....	8
2.2. POTICANJE GLAZBENE OSJETLJIVOSTI DJECE U PREDŠKOLSKOM ODGOJU.....	9
2.3. PRVE GLAZBENE IGRE.....	12
2.4. REAKCIJA DJECE NA GLAZBU.....	16
2.5. PJESMA U ODGOJNOM PROCESU.....	17
3. OBILJEŽJA TRADICIJSKE GLAZBE U ISTRI.....	19
3.1. PJEVANJE U ISTRI.....	19
3.2. TRADICIJSKI INSTRUMENTI.....	22
3.3. DJEČJI FOLKLOR.....	28
4. ISTARSKA TRADICIJSKA GLAZBA U DJEČJEM VRTIĆU „PJerINA VERBANAC“ – LABIN.....	29
4.1. PRIMJENA TRADICIJSKE GLAZBE – PRIMJER IZ PRAKSE.....	30
5. ZAKLJUČAK.....	37
6. LITERATURA.....	38
7. SAŽETAK.....	39
8. SUMMARY.....	40
9. POPIS SLIKA.....	41

1. UVOD

Kvalitetan odgoj i pozitivna atmosfera igraju ključnu ulogu u razvoju i oblikovanju osobnosti pojedinca. U hrvatskim dječjim vrtićima humanistički pristup odgoju ima važnu ulogu u očuvanju tradicije i kulture.

Glazbeno stvaralaštvo s folklornim elementima posebno je važan dio kulturne baštine jer se glazbom prenosi znanje o prošlim vremenima i potiče očuvanje tradicionalnih glazbenih melodija.

Glazbeno tradicijsko stvaralaštvo djece naziva se još i dječjim glazbenim folklorom. U dječjim vrtićima folklorne aktivnosti često su rezervirane samo za određene skupine s programima folklor, stoga je važno istaknuti potrebu da se dječji folklor omogući svakom djetetu, a ne samo onima koji sudjeluju u folklornim programima. Dječji folklor ima brojne koristi za razvoj djeteta, stoga bi trebao biti dostupan svima. U dječjem folklornom programu naglasak bi trebao biti na poticanju radosti, bezbrižnosti i spontanosti koje on donosi, umjesto samo na učenju pjesama i koreografija za nastupe.

Kada djeca spontano nauče glazbenu igru ili pjesmu tijekom igre u vrtiću, odgojitelji ih mogu potaknuti da to podijele s ostalima na priredbi, bez pritiska ili stresa oko savršenstva izvedbe. Na taj način djeca će uživati u tome što rade i razvijati svoje talente na zabavan i prirodan način.

Zbog svega navedenog, svrha ovog rada izrada je programa koji sadrži elemente glazbenog tradicijskog stvaralaštva djece rane i predškolske dobi, a koji bi mogao biti izveden u svakoj odgojno-obrazovnoj skupini kao dio redovnog programa.

Rad se sastoji od uvoda, tri poglavlja i zaključka. Prvo poglavlje posvećeno je glazbi – iznosi se što glazba predstavlja za dijete, kako doprinosi njegovu cjelovitom razvoju te koje su važne glazbene igre za dijete. U drugom poglavlju objašnjava se kako djeca općenito reagiraju na glazbu i što je to pjesma, pojašnjavaju se glavna obilježja tradicijske glazbe, tj. kako se pjevalo u Istri i koje se sve glazbene instrumente koristilo. Završno poglavlje rada posvećeno je provedenim aktivnostima u „Dječjem vrtiću Pjerina Verbanac“ Labin, a objašnjava se i pojam dječjeg folklor.

2. GLAZBA U RANOJ I PREDŠKOLSKOJ DOBI

Glazba je prije svega umjetnost koja zvucima komunicira s našim ušima. „Od svih umjetnosti muzika je djeci najmlađe dobi najdostupnija već od rođenja. Živahan i dinamičan muzički govor privlači dječju pažnju i već kod prvih susreta izaziva radost“ (Manasteriotti, 1981: 1).

Već u prvim danima djetetova života okolina postaje izvorom njegovih radosnih doživljaja; to čini i melodičan glas majke, ostali zvukovi iz okoline te nježna i ugodna glazba. Sve to potiče veselje i radost u djetetu te postupno postaje motivacija za promatranje, otkrivanje i upoznavanje okruženja i samoga sebe.

Redoviti susret djeteta s pažljivo odabranom glazbom potaknut će želju i potrebu za slušanjem dok će istodobno doprinijeti stvaranju ugodne i mirne atmosfere što je od velike važnosti za razvoj djeteta. Na taj način glazba postaje važan dio svakodnevnog iskustva djeteta i njegova života u kući, a time se zadovoljava i djetetova potreba za nježnošću, ljubavlju i bliskim kontaktom s odraslim osobama. Djeca već od rođenja imaju prirodnu sklonost prema glazbi, a koliko će se razviti njihove glazbene sposobnosti ovisi o okolini u kojoj odrastaju i o vlastitim aktivnostima.

Roditelji i odgojitelji trebali bi svakodnevno pjevati jednostavne dječje pjesmice, recitirati brojalice i izvoditi različite pokrete uz glazbu kako bi potaknuli djetetovu interakciju. Okolina djeteta trebala bi biti ispunjena nježnim i ugodnim zvucima koji će pridonijeti mirnom raspoloženju djeteta. Takvim aktivnostima razvijat će se djetetove sposobnosti te će se poticati njegovo zanimanje za zvukove iz okoline.

Djetetov interes za glazbu motivirat će ga da sudjeluje u glazbenim aktivnostima poput pjevanja i izvođenja glazbenih igara. Dijete će postati zadovoljno, slobodno i radosno, a njegove glazbene sposobnosti neprestano će se razvijati. Osobe koje se brinu o djetetu u ranim godinama trebale bi podržati razvoj djetetovih sposobnosti u slobodnom glazbenom izražavanju te ga poticati na slušanje zvukova iz okoline.

Navedene glazbene sposobnosti razvijaju se postupno, stoga je važno da rad s djecom na tom području bude kontinuiran i postupan. Susreti djece s glazbom u ustanovi, kada je glazba pažljivo odabrana, mogu pozitivno utjecati na razvoj njihova slušnog osjeta, estetskog senzibiliteta i poticanje želje za slušanjem glazbe. U glazbenim igrama, koje

se s djetetom mogu izvoditi već od njegove prve godine, dijete u početku pažljivo prati zvukove te kasnije pokazuje interes za glazbene igre. Ako roditelji ili odgojitelji budu često i rado pjevali djeci jednostavne dječje pjesmice, oni će ih na taj način potaknuti da pjevaju s njima.

Glazba ima izravan utjecaj na emocionalni svijet djeteta, jača ga i pridonosi njegovu cjelovitom razvoju. Dijete reagira na zvukove oko sebe, okrećući se prema izvoru zvuka, izražavajući se glasom, gukanjem ili pokretima tijela. Važna je uloga roditelja i odgojitelja u zaštiti dječjeg glasa od prevelikog naprezanja uzrokovanog preglasnim pjevanjem, zato odrasli trebaju pjevati tonovima koji odgovaraju dječjem glasu kako bi ih djeca mogla oponašati, sprječavajući tako moguće oštećenje dječjih glasnica.

Različitim glazbenim aktivnostima poput pjevanja pjesama, glazbenih igara i slušanja glazbe koja je izvedena vokalno ili instrumentalno, već će se od najmlađe dobi djeteta potiče razvoj glazbenosti te doprinosi njegovu cjelovitom razvoju. Glazbom se obogaćuju dječje emocije, potiče se osjećaj za ljepotu te se utječe na razvoj glazbenih, intelektualnih i tjelesnih sposobnosti, stoga je važno omogućiti djetetu česte susrete s glazbom već od rane dobi.

2.1 DOPRINOS GLAZBE CJELOVITOM RAZVOJU DJETETA RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Glazbeni razvoj djeteta važan je dio općeg razvoja djeteta, a rana i predškolska dob smatraju se optimalnim razdobljem za razvoj djetetovih glazbenih sposobnosti. Glazbene sposobnosti podrazumijevaju „naslijeđene biološke mogućnosti prepoznavanja i zvukovnih kombinacija“ (Starc i sur., 2004: 57).

Kao što svako dijete ima potencijal za razvoj govora, također ima potencijal za razvoj različitih glazbenih sposobnosti. Istraživanja su pokazala da se sva djeca rađaju s određenim glazbenim sklonostima koje se, uz odgovarajuću potporu, mogu razviti u elementarne sposobnosti tijekom prve godine života dok u okruženju s manjom potporom te sklonosti često ostaju nedovoljno razvijene. Na razvoj dječjih sposobnosti utječe ponajviše sredina u kojoj dijete živi, a osobito njegova vlastita aktivnost. (Manasteriotti, 1981: 4). Iz predstavljenog može se zaključiti kako, osim genetskih

predispozicija, na razvoj glazbenih sposobnosti povoljno utječe okruženje djeteta u obitelji pa tako i u vrtiću.

Glazbene sposobnosti obuhvaćaju niz specifičnih aspekata poput osjetljivosti na tonove, pamćenja melodija, prepoznavanja ritma, uočavanja različitih tonaliteta, kao i promjena u glasnoći i boji zvuka te metra. Razumijevanje harmonije, glazbenih oblika te estetskih svojstava glazbe razvija se s vremenom i postaje izraženije u školskoj dobi.

Glazba, također, može imati pozitivan utjecaj na razvoj različitih područja u ranom djetinjstvu, kao što je npr. intelektualni razvoj. Glazba potiče razvoj govora kod djece kroz igru riječima na melodičan način. Tekstovi pjesama obogaćuju dječji vokabular te proširuju djetetove spoznaje o sebi i svom okruženju. Pamćenje tekstova i melodija potiče razvoj pažnje, razmišljanja te drugih intelektualnih procesa.

Glazba ima pozitivan utjecaj na emocionalni, socijalni i tjelesni razvoj djeteta. Već od najranijih mjeseci života glazba donosi radost u djetetov svijet i potiče njegovu aktivnost, znatiželju i radoznalost. Neugodni zvukovi mogu izazvati nelagodu i neraspoloženje kod djeteta. Socijalni aspekt glazbe također je važan jer pomaže u razvoju socijalnih vještina. Zajedničkim pjevanjem i glazbenim igrama djeca uspostavljaju međusobni kontakt i uče surađivati. Čak i djeca koja nisu socijalno vješta, mogu se uključiti u glazbene aktivnosti s drugom djecom.

Glazba, također, doprinosi tjelesnom razvoju djeteta jer potiče razvoj motoričkih vještina plesanjem, pokretom i uporabom glazbenih instrumenata. Pjevanjem pjesama razvija se djetetov glasovni aparat, a korištenjem udaraljki i jednostavnog glazbenog instrumentarija povećava se vještina fine motorike.

2.2 POTICANJE GLAZBENE OSJETLJIVOSTI DJECE U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU

Suvremeni razvojno primjereni kurikulum za rani i predškolski odgoj prepoznaje važnost svih dimenzija djetetovog razvoja: intelektualnih, emocionalnih, socijalnih i tjelesnih.

„Realni ciljevi kurikuluma za djecu trebaju se usmjeriti na sva ta područja dobu primjerenim načinom. Dječje se učenje ne odvija u usko određenom predmetnom području: njihov razvoj i učenje su objedinjeni. Bilo kakva aktivnost koja potiče jednu dimenziju razvoja i učenja utječe i na druge dimenzije“ (Marić, Goran, 2013:43). U tom kontekstu podržavanje glazbenog razvoja djeteta ključno je za njegov cjeloviti napredak te se stoga smatra temeljnom komponentom kvalitetnog kurikuluma rane i predškolske dobi. U skladu s tim, djeca u ustanovi ranoga i predškolskog odgoja imaju svakodnevne mogućnosti estetskog izražavanja likovnim umjetnostima i glazbom. Djeca eksperimentiraju i uživaju u različitim vrstama glazbe. Pojedina umjetnička područja (likovni, glazbeni, dramski ili plesni izraz), integrirana su svakodnevno u program kao značajan dio kurikuluma i djeci potreban da izraze sebe estetski ili tjelesno, te da pokažu ideje i osjećaje.

Tijekom povijesti odgoja i obrazovanja razvile su se različite ideje o tome kako treba odgajati djecu u ranim godinama unutar institucionalnog okruženja. Među različitim konceptima ranih i predškolskih programa važno mjesto zauzima glazbena umjetnost. Pedagozi su odavno uočili njezinu važnost u odgoju djece te njezine mogućnosti za poticanje razvoja u ranim godinama. Mnogi velikani pedagoške teorije, poput J. A. Komenskog, J. J. Rousseaua, J. F. Pestalozzija, F. Frobela, M. Montessori i drugih, zagovarali su korištenje glazbe u odgoju djece.

Da je glazba sastavni dio odgojnog procesa, smatra i autorica Antonija Kassowitz Cvijić. U knjizi *Rukovođ za zabavište* (1895), prvoj u nas objavljenoj knjizi namijenjenoj „zabavišnim učiteljicama“, ona u odgojni proces uključuje i glazbu. U drugoj polovici dvadesetog stoljeća svoju originalnu koncepciju rane glazbene edukacije u monografijama i priručnicima razradile su domaće autorice Stanka Fučkar, Višnja Manasteriotti i Vera Makjanić. Glazbeni sadržaji postali su bitan dio predškolskih programa kao što su *Program odgojno-obrazovnog rada u dječjem vrtiću* (1971.) i *Program minimuma odgojno-obrazovnog rada s djecom pred polazak u osnovnu školu* (1977.).

U suprotnosti s tradicionalnim pristupom, današnje Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja predškolske djece (1991.) naglašava važnost glazbe kao ključnog elementa za poticanje cjelovitog razvoja djeteta, ali ne nameće specifične glazbene zadatke odgojiteljima. Fokus je stavljen na poticanje dječjeg glazbenog doživljaja,

izražavanja i stvaranja u različitim odgojnim situacijama. Razvojno-humanistička koncepcija rane i predškolske edukacije, koju promovira Programsko usmjerenje, ističe važnost osiguravanja djetetu mogućnosti za izgradnju emocionalnih i socijalnih veza, kao i kvalitetne odnose s odraslima i vršnjacima u poticajnom okruženju izvan obiteljskog života. Takvom interakcijom dijete može razvijati različite aktivnosti, poput umjetničkih, poput promatranja, slušanja i interpretacije umjetničkih djela prilagođenih djeci kao što su:

- slikovnica, likovnih, glazbenih, književnih, filmskih i drugih djela;
- raznovrsnog izražavanja i stvaranja djeteta – pjevanje, sviranje, crtanje, slikanje, modeliranje, građenje i konstruiranje, govorno, scensko izražavanje, izražavanje plesanjem i dr.

U suvremenom pristupu ranoj i predškolskoj glazbenoj edukaciji, identificiraju se tri međusobno povezana područja koja potiču razvoj glazbene osjetljivosti: pjevanje, sviranje i slušanje glazbe. Ova područja uspješno se integriraju u kurikulum rane i predškolske edukacije koji je u posljednje vrijeme postao popularan među odgojiteljima. U igri se ostvaruje većina djetetovih susreta s glazbom jer igrom dijete razvija svoje sposobnosti, uči i stječe nova iskustva. U djetinjstvu igra je ključni element svake glazbene aktivnosti. Razvoj dječjih glazbenih sposobnosti u vrtiću temelji se na intenzivnim bavljenjem glazbom. Djetetov unutarnji doživljaj glazbe, koji je istodobno emocionalan i intelektualan, manifestira se pjevanjem, kretanjem uz glazbu, slušanjem glazbenih djela i sviranjem.

Pjevanje je ključno područje koje potiče razvoj rane glazbene osjetljivosti kod djece. Početno muziciranje djeteta često započinje pjevanjem, kako je istaknula pedagoginja Rossa Agazzi. „Kad bi se zabranilo pjevanje, shvatili bismo da je ono potreba ljudskoga života“. Dijete u najranijoj dobi počinje spontano ponavljati vokale, slogove i kratke melodije te stvara svoju glazbu u igri. Važno je odabrati pjesme koje odgovaraju djetetovim mogućnostima i koje potiču njegov kreativni razvoj. Tematika dječjih pjesama je raznolika, ali djeca najviše vole pjesme koje se odnose na njihovo svakodnevno okruženje. Nježne i emotivne pjesme stvaraju mirno i ugodno okruženje u kojem djeca borave, dok vedre i živahne pjesme bude u djeci radost i veselje.

Neosporna je važnost slušanja glazbe kao sredstva za poticanje ranog glazbenog razvoja. Uključivanje određenih djela klasične glazbene baštine u odgojne programe omogućuje djeci da prošire svoje umjetničko iskustvo. Ovo područje može se prilagoditi načinu na koji se pjevaju pjesme. Glazbeni radovi mogu prisustvovati djetetovom okruženju na suptilan način dok ih dijete ne zavoli i prepozna.

Sviranje, također, igra važnu ulogu u razvoju glazbene i psihomotoričke sposobnosti u ranoj i predškolskoj dobi. Korištenje malih instrumenata, poput udaraljki iz seta Orffova instrumentarija ili vlastite izrade, pruža mnoge mogućnosti za istraživanje ritma i melodija, kao i korištenje tjeloglazbe poput dječjih ruku i nogu. Uključujući male jednostavne glazbene instrumente u odgojnu praksu, dajući djetetu glazbalo u ruke, oslobađamo znatan broj djece čestih i besplodnih napora da svojim grlom svladaju neke za njih, iz bilo kojih razloga, nerješive ritmičke ili intonativne probleme.

2.3. PRVE GLAZBENE IGRE

Igra je sastavni dio dječjeg života. Veliki broj znanstvenika ističe važnost igre u formiranju osobnosti djeteta te upozorava na velike mogućnosti učenja i odgoja igrom.

U raznovrsnom svijetu igara koje se koriste u prvim godinama djetetova života, važno mjesto zauzimaju i zvučne igre (Marić, Goran, 2013). Ove igre mogu uključivati aktivnosti kojima se djeca koriste pojedinim dijelovima tijela, uz govor ili pjevanje, što uvijek izaziva radost i veselo raspoloženje kod djeteta. Roditelji ili odgojitelji mogu provoditi takve igre već od prve godine djetetova života. Bitno je da se sadržaji ovih igara ne mijenjaju često kako bi dijete imalo vremena da ih savlada. Uobičajene igre u prvoj i drugoj godini života uključuju igre prstićima, cupkalice, tapšalice i druge zabavjalice koje pomažu odraslima uspostaviti prisniji kontakt s djetetom i stvoriti vedro ozračje. Valja napomenuti da djeca rado igraju poznate igre, usvojene u ranijemu razvojnom razdoblju. Takve igre mogu i dalje izvoditi, ali ih dijete, što je starije, može izvoditi s nešto složenijim pravilima.

Igre koje se koriste za razvijanje osjećaja za ritam kod djece rane i predškolske dobi uključuje brojalice. Uz ritmički izgovor brojalice djeca se mogu prebrajati, mogu pljeskati, pokretima ili udaraljka izvoditi ritam. Ista brojatica može biti poticaj za vrlo

brojne i raznolike dječje igre. U dobi do tri godine odgojitelj govori djeci brojalice jednostavnog ritma koje imaju malo stihova. Najčešće ih prebraja brojalicom ako treba odrediti dijete za neku ulogu u igri ili ako dvoje ili više djece želi istu igračku što je u toj dobi dosta često (Marić, Goran, 2013: 25). Djeca mogu tako unaprijediti svoju slušnu osjetljivost, razviti radoznalost za zvukove te eksperimentirati vlastitim glasom.

Posebno veselo djeci u dobi od tri godine i starijoj jest sudjelovanje u igrama uz pjevanje i u malim glazbenim dramatizacijama, gdje se govor, pjevanje i pokret objedinjuju. Ove igre potiču dječju kreativnost, aktivnost i odgovornost dok se istodobno razvija njihov glas, glazbeni sluh, osjećaj za ritam i glazbeno pamćenje. Igrama uz pjevanje djeca nauče usklađivati svoje pokrete s glazbom što čini njihove pokrete ljepšima i skladnijima. Budući da ove igre obično uključuju veći broj djece, dolazi do komunikacije među djecom te motivacije za zajedničkim postizanjem cilja. Često se stidljiva i povučena djeca osjećaju slobodnije i samostalnije kada sudjeluju u ovakvim igrama što ih dodatno potiče na izražavanje i socijalizaciju. Također, tekstovi pjesama pomažu da se razvija dječji govor i obogaćuje rječnik.

Već u trećoj godini života, kao i kasnije, u zahtjevnijim igrama uz pjevanje, odgojitelj može pjevati pjesmu dok djeca izvode pokrete. Pokreti što ih djeca izvode u igrama uz pjevanje najčešće ovise o dječjem tjelesnom razvoju. Djecu se postupno uvodi u igre uz pjevanje, i to tako da se svakom djetetu treba obraćati pojedinačno i pozivati ga da zapleše. U prvo vrijeme, krajem djetetove druge godine života, odrasla će osoba pjevajući pjesmu plesati samo s jednim ili dvoje djece. Tijekom treće godine, postupno će se nekoliko djece (manja skupina) navikavati na zajednički pleše ili da izvodi neke druge pokrete (Marić, Goran, 2013: 26).

Primjerice, igra uz pjevanje može se organizirati pjesmom *Igrajmo se* koja je predviđena za djecu u trećoj godini života. Odgojitelj prilazi djeci vedra lica, s dužim raznobojnim vrpčama oko zapešća. Maše rukama, a vrpce vijore. Poziva djecu na veselu igru. Djeca prilaze privučena šarenim vrpčama i radosnim odgojiteljevim licem. Odgojitelj pokazuje djeci kako mogu pljeskati rukama i toptati nogama te im predlaže da zajednički nauče igru i pjesmu o rukama i nogama. Da bi pljeskanje dječjih ruku bilo radosnije, i njih će okriti šarenim vrpčama. Odgojitelj stoji pred djecom da ga svi dobro vide, pjeva i izvodi pokrete. Poziva djecu da na riječi „dva i tri“.....“ izvode iste pokrete kao on.

Igre prstićima tradicionalne su igre koje se igraju u okolici Labina već dugi niz godina. Odrasla osoba obično drži djetetovu ruku i dodiruje svaki prst, od palca do malog prsta (mezimca) dok izgovara „određeni tekst“. Cilj ovakvih igara nije da djeca nauče tekst i ponavljaju ga s odraslima, već da dožive ritam govora, osjećaj ugone te da izgrade blizak odnos pun pozitivnih emocija. Kao i prethodne, te će igre u djece izazvati veselje, osobito kada mali prst na kraju lagano protresemo.

Cupkalice ili cupaljke su igre koje se mogu igrati s djetetom kada počne sjediti. Dijete sjedi na koljenima odrasle osobe koja mu ritmički izgovara tekst cupkalice dok ga nježno cupka. (Marić, Goran, 2013: 30). Kada dijete počne stajati, možemo ga, osim što nam cupka na koljenima, pridržavati za ruke i cupkajući izgovarati tekst cupkalice. Takvo cupkanje dijete će nastaviti i samo pridržavajući se za rub ogradice. Cupkalice se ne moraju uvijek ritmički izgovarati.

Tapšalice su igre koje se igraju između odraslih i djece u vrlo ranim godinama. Dijete može ležati na leđima, sjediti ili stajati, ovisno o njegovoj dobi i razvoju. Što je dijete starije, moći će samostalnije izvoditi tapšalicu. Na primjer, starije dijete može samostalno pljeskati dlanom o dlan, pljeskati iznad glave ili svirati zvečkom, praporcima ili drugim udaraljka dok izgovara tekst tapšalice. Ponekad se tapšalice pjevaju u vrlo malom opsegu tonova (najčešće motiv „ringe-raja“). Dijete rado sluša poznate sadržaje pa će i poznatu tapšalicu uvijek dočekati s veseljem, a stalnim će je ponavljanjem postupno usvajati. U trećoj i četvrtoj godini dijete je može izvoditi već vrlo skladno, u ritmu izgovaranja teksta, uživa u pokretu i zvuku koje samo proizvodi u igri.

Igre zvukovima – vrlo brzo nakon rođenja može se uočiti da dijete čuje zvukove iz svoje okoline. U prvim tjednima života počinje reagirati na zvučne podražaje. Način reagiranja na zvukove iz okruženja mijenja se ovisno o djetetovoj razvojnoj dobi, ali i o samom zvuku. Glasni zvukovi izazivaju u djeteta osjećaj nelagode što zamjećujemo po dječjem treptanju očima, trzajima lica, a često i plaču. Nježni pak zvukovi pobuđuju u djece smirenost i osjećaj ugone. Dijete se smješka, okreće prema izvoru zvuka, a često smireno zaspi. Već je u tom najranijem razdoblju potrebno što češće dijete okruživati nježnim, ugodnim zvucima da bi se što bolje razvijala njegova slušna percepcija. U tome nam pomažu male zvučne igre (Marić, Goran, 2013: 32).

U ranoj dobi djetetova života mogu se izvoditi ove igre:

Tko svira – zvečku nježnog zvuka lagano protresemo izvan dječjeg vidokrug, a onda se postupno približavamo djetetu veselo se smiješeći. Dijete okreće glavu prema izvoru zvuka, a kad nas spazi, i ono će se razveseliti, a mi ćemo ponovo protresti zvečkom. Kad je dijete starije i kad može hvatati predmete, dajemo mu zvečku ili lutku da samo, eksperimentirajući, proizvodi zvuk protresajući je ili pritišćući.

Šareni zvuci – iznad djetetova krevetića mogu se objesiti šarene kuglice koje zveckaju kad se pokreću. Njihova boja privlači dječju pažnju, ono ih hvata ručicama i tako proizvodi zvuk. Takva igra veseli dijete i ono je stalno ponavlja.

Krajem prve godine djetetova života djetetu možemo ponuditi ove glazbene igre:

Kako šušti – dijete sjedi u ogradici ili na podu, prilazimo mu s većim komadom papira (tanki papir). Pokazujemo ga djetetu, a onda njime šušamo, gužvamo ga ili kidamo. Svaki put dijete upozorimo da pažljivo sluša. Sve to radimo s veselim izrazom iščekivanja na licu da bismo privukli dječju pažnju. Nakon toga dajemo i djetetu komad papira da samo eksperimentira i pokuša proizvesti zvuk (Marić, Goran, 2013). U drugoj i trećoj godini djetetova života provodimo istu igru skriveni iza paravana, a dijete pogađa što smo radili (gužvali papir, kidali ga, listali i sl.) i sa svojim komadom papira dijete učini isto.

Što sve šušti – s djecom u trećoj godini provodimo sličnu igru, ali s više različitih materijala (papirom, celofanom, malom najlonskom vrećicom, aluminijskom folijom i sl.). Donosimo sve pred dijete i puštamo ga da samo proizvodi različite zvukove. Takvo eksperimentiranje zvukovima izaziva u djece iznenađenje, radosno osluškivanje, a pozitivno djeluje na razvoj slušne percepcije i pažnje (Marić, Goran, 2013: 33).

Kako boca svira – pred dijete stavimo dvije ili tri staklene boce različite veličine. Najavimo djetetu da ćemo se igrati nečega zanimljivog. Metalnim štapićem ili žlicom lagano kucamo o boce i s djetetom osluškujemo zvukove. Dajemo djetetu štapić da samo proizvodi zvukove. Djetetu dajemo drveni štapić ili kuhaču s namjerom da samo odluči koji mu je zvuk zanimljiviji.

Igra kutijicom sviralicom – dijete će veoma veseliti igra kutijicom koja svira. Nju navijemo pa nekamo sakrijemo, a onda je po zvuku tražimo skupa s djetetom. Kad je nađemo, zajedno se veselimo. Zvuk takve kutijice je vrlo ugodan i nježan pa to osobito

privlači dječju pažnju i pobuđuje pozitivne emocije (Marić, Goran, 2013). Danas imamo mnogo igračaka koje navijene sviraju nježnu melodiju kao kutijica sviralica (zvono, lutka, mjesec, i dr..). Takvi bi zvuci morali postati stalni djetetov pratilac prije spavanja, osobito ako mu majka ne pjeva uspavanku. Mala djeca često ne žele zaspati bez svoje omiljene melodije pa traže: la, la, la. Na taj se način dijete uvodi u svijet skladnih zvukova (tonova) koje će malo poslije zamijeniti slušanjem primjerene glazbe.

Od tradicionalnih igra najviše su se igrale u Istri:

Igre s pupami – to je igra u kojoj se djevojčice igraju sa lutkama izrađene od starih krpa, imitirajući mame.

Čitolo čotolo – to je igra klackanja kod koje se koristila jedna duža daska i jedan panj.

Pod kin kin – to je igra u kojoj se jedan kamenčić sakrije ispod jednog prsta ruke, a ostala djeca pogađaju kamo se nalazi skriven kamenčić.

Preskakanje konopa – igra preskakanja konopa, kad nekoga konop dotakne ulazi sljedeći igrač te pokušava preskočiti konop.

2.4. REAKCIJA DJECE NA GLAZBU

Utjecaj glazbe na pojedinca i društvo od davnih dana bio je poznat te se koristila tako u razne svrhe. Osvješčivanjem utjecaja i sve većim upoznavanjem s dobrobitima glazbe ona se počinje svrhovitije koristiti u životu, počevši od predškolske dobi. Djeca obično reaguju na glazbu s iznenađenjem, radošću i divljenjem. Od prošlog stoljeća poznato je kako čak i fetus u majčinoj utrobi reagira na zvukove, primarno na otkucaje majčina srca. Brojna istraživanja ukazuju da se većina fizioloških promjena kod novorođenčadi potiče i razvija pod intenzitetom zvuka. Neke od njih su žmirkanje, okretanje očiju i micanje raznih dijelova tijela. (Majsec Vrbanić, 2008).

Danas se sve više stručnjaka slaže da glazba pozitivno utječe na djecu svih dobnih skupina te da ti utjecaji doprinose njihovu cjelokupnom razvoju. Zbog toga se glazba koristi kao sredstvo za poticanje kvalitetnog razvoja djece, posebno u predškolskim ustanovama. Poticanje djece na razvijanje glazbenih sposobnosti nije važno samo zbog stvaranja umjetničkog senzibiliteta, već utječe i na razvoj motoričkih sposobnosti,

poput preciznih pokreta, koordinacije i ravnoteže (Majsec Vrbanić, 2008). Sve češće roditelji puštaju djeci glazbu jer smatraju da to doprinosi razvoju bliskosti, djeluje smirujuće i pozitivno na cjelokupan razvoj djeteta.

Ono što je poznato je da dijete u dobi od četiri mjeseca reagira na glazbene podražaje. Od izrazite je važnosti korištenje glazbe koja je primjerena dobi djece. Važno je promatrati djecu i njihove reakcije na glazbu već od najranije dobi. Rano prepoznavanje različitih reakcija na zvukove pomaže u razumijevanju djetetovih potreba i interesa. Primjećuje se da najmlađa djeca najčešće reagiraju na glazbu refleksivno dok djeca s većom intelektualnom zrelošću mogu imati umirujući učinak od slušanja glazbe (Majsec Vrbanić, 2008:27).

Kod djece predškolske dobi, zvuk ima najveći utjecaj na njihovo razumijevanje glazbe, a posebno su važni ritam i govor. Djeca se često potiču na kretanje i plesanje uz glazbu što dodatno utječe na njihovo socijalno sazrijevanje. Reakcije na glazbu kompleksnije su kod djece starije predškolske dobi koja već mogu vrlo dobro pamtit i riječi te često spontano pjevati u različitim situacijama.

Glazba sve više postaje sastavni dio svakodnevnog života djece pa tako pjevaju tijekom igre, šetnje, obroka i drugih aktivnosti. Glazba utječe na djetetovu percepciju svijeta i okoline, potiče socijalizaciju, razvija kreativnost i koncentraciju te potiče razvoj glazbene kulture i otkrivanje talenta u najranijoj dobi. Preporučuje se uključivanje glazbenih aktivnosti u predškolske ustanove od najranije dobi djeteta.

2.5. PJESMA U ODGOJNOM PROCESU

Pjesma je umjetničko ili narodno djelo koja slušanjem i pjevanjem doprinosi dječjem razvoju znanja i mašte te potiče bogatu improvizaciju. Bez obzira na način nastanka, pjesma je poetsko-glazbena umjetnička forma koja može imati značajan utjecaj na razvoj djeteta, posebice kada izaziva zadovoljstvo i radost. Pjevanje može pozitivno utjecati na formiranje cjelovite osobnosti djeteta.

Djeca mlađe dobi možda neće moći naučiti veliki broj pjesama, stoga odgojitelj treba odabrati pjesme koje su primjerene njihovoj dobi i koje potiču njihovu maštu i

kreativnost. U rad s djecom odgojitelj će ih upoznati s različitim pjesmama namijenjenim slušanju i doživljaju u svakodnevnim situacijama. Pjevanje notnih zapisa složenijih pjesama u dječjem vrtiću obično preuzimaju odgojitelji kako bi stvorili ugodno i poticajno okruženje za djecu. (Marić, Goran, 2013). Ako odgojitelj nije siguran u svoje vokalne sposobnosti, uvijek postoji mogućnost reproduciranja snimljenih izvedbi, iako živa izvedba uvijek nosi posebnu emociju.

Djeca vole pjevati dobro poznate pjesme, a odgojitelji ih često potiču da zajedno pjevaju i zabave se tijekom dana u različitim situacijama. Pjesma je neizostavan dio dječjeg vrtića i obilježava različite važne trenutke djetetova života te čini svečanosti poput rođendana ili proljetnih i jesenskih proslava još veselijima i svečanijima. Ono što je djetetu blisko i što razumije uvijek će ga najviše veseliti. Zbog toga treba u tako ranoj, delikatnoj fazi djetetova razvitka pažljivo odabirati pjesme te uključivati u odgojne projekte isključivo one koje će svojom kvalitetom i pristupačnošću biti dostupne doživljajnim mogućnostima djeteta (Marić, Goran, 2013: 51).

3 OBILJEŽJA TRADICIJSKE GLAZBE U ISTRI

Narodna glazba ima ključnu ulogu u oblikovanju identiteta, bez obzira na naziv koji joj se pridaje. Narodna ili folklorna glazba je jedna od najstarijih vrsta glazbe. Ova vrsta glazbe naglašava povijesne, društvene i kulturne karakteristične elemente identiteta jednoga naroda. Narodna glazba predstavlja važan element identiteta nekog naroda, jasno svjedočeći o prošlosti, tradicijama, vrijednostima i uvjerenjima društva na određenom području. U Istri se ističe hrvatska i talijanska glazbena tradicija (Marušić, 1995), a u novije vrijeme i drugih naroda koji obitavaju u Istri.

Izraženiji interes za tradicijsku glazbu (folklornu glazbu), koju vrlo često imenujemo skraćenicom folklor, javlja se pojavom romantizma. Tim se pojmom 1846. godine koristio engleski antikvar William John Thoms, obuhvativši tom riječju skup pučkih običaja, vjerovanja i predaja. U Hrvatskoj enciklopediji navodi se da folklor u širem smislu označava narodnu (pučku) kulturu. U Hrvatskoj je uobičajeno koristiti se tim pojmom kao zajedničkim imenom za tradicijsku umjetnost koja obuhvaća oblike književnosti, glazbe (folklorna ili narodna glazba) i plesova (folklorni ili narodni plesovi), oblike dramskog izraza (folklorno kazalište) te likovnog stvaralaštva (Hrvatska enciklopedija, 2021.).

Tradiciju oblikuju: a) kontinuitet koji povezuje sadašnjost s prošlošću; b) variranje koje nastaje stvaralačkim impulsom pojedinaca ili skupine i c) selekcija zajednice koja odabire jedan ili više oblika u kojima ta glazba i dalje živi. Pojam folklorna glazba odnosi se i na ostvarenja koja je iz rudimentarnih početaka razvila zajednica pod utjecajem popularne ili umjetničke glazbe, kao i na djela pojedinih skladatelja. (Bezić, 1986:592).

3.1. PJEVANJE U ISTRI

Istra je poznata kao regija s bogatim multinacionalnim nasljeđem, koja je tijekom povijesti bila otvorena za različite glazbene tradicije. Istrani su tradiciju stvarali i čuvali, kako u urbanom tako i u ruralnom području, promičući i ističući njome svoj jezik, običaje, vjerovanja, identitet. Iako se danas manje osjećaju razlike između života u

gradu i na selu, početkom 20. stoljeća ta podjela je bila vrlo izražena. Gradići u Istri pratili su događaje većih europskih središta poput Beča, Trsta, Rijeke i Milana te su prihvaćali i asimilirali urbanu glazbu koja je s vremenom postala dio istarske glazbene tradicije (Gortan-Carlin i sur., 2014).

Mnogi istraživači u Istri posvetili su se proučavanju načina pjevanja i bilježenju narodnih napjeva kako bi sačuvali bogatstvo narodne baštine. U radu će se pobliže opisati način obrade i podjele istarske narodne glazbe prema Dariju Marušiću, Renatu Perniću i Robertu Starecu.

U narodnoj urbanoj pjesmi obično se pjeva višeglasno (najčešće dvoglasno) osim kada su u pitanju uspavanke, brojalice i duhovne molitve. Opći višeglasni način pjevanja u zapadnoj Italiji, ali i u Austriji, Sloveniji, dijelom u Hrvatskoj uključujući i dalmatinsko priobalje, sličan je onome koji se i danas može čuti u okolici Istre.

Obilježja narodnog pjevanja jesu:

- dvoglasno pjevanje ili skupno pjevanje najčešće u terci;
- homoritmija obaju glasova;
- izvedba započinje prvom, višom notom - kada se druga nota pridruži, prva nota se podiže za tercu iznad druge note;
- u kadencama se mogu pojaviti intervali kvarte ili sekste;
- u sporijim pjesmama, jedan ili drugi glas mogu privremeno ornamentirati intervale sekunde i kvinte;
- prilikom izvođenja mješovitih glasova, jedna ili druga dionica može biti duplicirana u oktavi. (Gortan-Carlin i sur. 2014., prema Starec, 2001:22).

Za pjevanje se u Istri koristi više izraza: kanat, kantat, kantet, rozgat, kantare (cantare). Pjevanje „na tanko i debelo“ specifičan je način izvođenja narodne glazbe. Ovaj stil temelji se na nizu od netemperiranih tonova. Obično se izvodi od strane dva muška glasa ili jednog muškog i jednog ženskog glasa, iako se rijetko može čuti i u izvedbi dvaju ženskih glasova. Pjevanje se izvodi na način da jedan glas pjeva u nižem registru dok drugi glas pjeva u višem registru.

Druga vrsta pjevanja, poznata kao pjevanje „u dva“, odnosi se na pjevanje u intervalu terce. Razlika između pjevanja „na tanko i debelo“ i pjevanja „u dva“ jest u intervalima.

Obilježje prvog pjevanja je da drugi glas pjeva u seksti iznad glavne melodije dok kod pjevanja „u dva“ drugi glas pjeva u terci iznad melodijske linije.

Bugarenje je važno za područje Čićarije, to je dvoglasni stil pjevanja koji se izvodi u skupini. Osnovni napjev dvoglasnog pjevanja izvodi jedan pjevač, nakon čega se pridružuju i ostali. Ritam pjesama je parlando rubato, a tekstovi često imaju lirsko-epski sadržaj na štokavici ili čakavici. Najčešći metrički oblici su šesterec, osmerac, deseterac i dvanaesterac. Riječ „bugariti“ znači tužno pjevati ili žaliti, iako je bila u upotrebi i u drugim hrvatskim regijama. Pjeva se gromko i snažno, prilično nekultivirano (Pernić, 1997: 40).

Kada se govori o istarskom dvoglasju, važno je istaknuti i tarankanje. Ova specifična tehnika netemperiranog pjevanja ili sviranja na puhačkim glazbalima, kao što su sopile i roženice, tipična je za područje Istre i Kvarnera. Tarankanje se opisuje kao vokalno imitiranje svirke za ples.

Pored ovih napjeva, u Istri se, također, prakticira diskantno dvoglasje, koje je karakteristično za talijanske stanovnike, kao i glagoljaško pjevanje, koje se koristi u crkvenim obredima i često se naziva liturgijskim. Liturgijsko pjevanje uključuje svećenike i klerike glagoljaše koji obavljaju obrede prema rimskom obredu Crkve na crkvenoslavenskom jeziku hrvatske redakcije, koristeći knjige pisane glagoljicom (Bezić, 1986:687). Glagoljaško pjevanje njeguje se u Lanišću, na sjevernim jadranskim otocima, posebno na Krku, te u sjevernoj i srednjoj Dalmaciji. Kako bi se očuvalo i promoviralo glagoljaško pjevanje, u Sv. Petru u Šumi pokrenuta je nacionalna smotra glagoljaškog i starocrkvenog pučkog pjevanja „Maša po starinski“ koja se održava treće nedjelje u kolovozu.

Sljedeća vrsta pjevanja je bitinada koja je vrsta talijanskog višeglasnog temperiranog pjevanja a cappella, u kojoj prateći vokali, bitanduri, oponašaju instrumentalnu pratnju. Najčešće oponašaju zvukove kontrabasa, koji se izvodi muškim glasom, basom, zatim gitare, čiju akordsku pratnju pjevaju tenori, sagondi, i baritoni, te mandoline koju oponašaju tzv. tintini.

Karakteristična je za Istru i vrsta pjevanja nazvana „Mora kantada“. Ova vrsta pjevanja podsjeća na dalmatinsku šijavicu te je popularna među odraslima. U ovoj pjevanoj igri, dvojica, četvorica ili šestorica igrača pokušavaju pogoditi zbroj brojeva dvojice igrača suprotnih ekipa. Brojevi se izgovaraju naglas sve dok jedan igrač ne pobijedi, nakon

čega taj pobjednik nastavlja igru sa sljedećim članom ekipe, redom prema položaju u timu (od lijeva nadesno pa s desna nalijevo). Igra traje sve dok ekipa ne sakupi dvadeset i jedan bod. Brojevi koji se izgovaraju su na mletačkom dijalektu, od dva do deset. (Gortan-Carlin i sur., 2014.)

Specifično glazbeno nasljeđe isto tako je i pjevanje „Perojaca“ koje naseljeni Crnogorci u istarskom mjestu Peroj njeguju od 1657. godine. S obzirom na različite kulturne utjecaje, jezik pjesama koje sada pjevaju Crnogorci u Peroju nije ni crnogorski, ni istarski, ni vojvođanski, ni hercegovački, ali od svih tih ima malo u tom muzičkom izražavanju (Jerkov, 2011:215). Stih je pisan u desetercu, a takt je četveročetvrtinski (Ibid., 210). Starinsko perojsko dvoglasno *pojanje* nestalo je krajem 50-tih godina prošloga stoljeća, ali se radi na njegovu ponovnom oživljavanju.

Može se zaključiti da Istra ima nekoliko različitih načina pjevanja, pri čemu je svaki od njih specifičan i karakterističan za određeno područje. Vidljivo je da su nastali pod utjecajem povijesnih zbivanja i drugih naroda, ali i kao rezultat želje za njegovanjem istarskog identiteta i obilježja.

3.2. TRADICIJSKI INSTRUMENTI

U Istri se mogu pronaći ručno izrađena narodna glazbala koja su djelo majstora koji su vještinu usavršili prenoseći je s generacije na generaciju. Među njima su roženice (sopela, supiela), mih (meh), duplice, šurle, sopelica i tamburica. Sva navedena glazbala su netemperirana što je karakteristično za istarsku glazbenu tradiciju. U isto vrijeme postoje i temperirana glazbala serijske proizvodnje poput violine, klarineta, usne harmonike i harmonike trištine. Ova glazbala koriste se za samostalno sviranje, za sviranje u paru, kao pratnja pjevačima te za glazbene sastave, kao što su gunjci namijenjeni plesnoj glazbi. Današnja su nastojanja da svirka male sopele s harmonikom zvuči što skladnije (kao i svirka netemperiranog glazbala s temperiranim). Izloženost graditelja glazbala temperiranoj ugodbi u svakodnevnim situacijama rezultirala je pomakom kako gradnje, tako i svirke, od netemperiranosti prema temperiranosti.

Neke od navedenih istarskih glazbala tipična su i za druge dijelove Hrvatske, a može ih se pronaći i u drugim kulturama s područja Alpe – Adria: na području Italije u Venetu, u Karniji i u Rezijskoj dolini ili u Austriji u Koruškoj. Razlikuju se po imenima i ponekad u izgradbenoj varijanti glazbala.

U narodnoj instrumentalnoj glazbi postoje aerofona, kordofona, idiofona i membranofona glazbala. Slijedi njihov opis prema vrsti po abecednom redu, a ne prema popularnosti, starosti ili njihovoj rasprostranjenosti.

Aerofona glazbala najraširenija su vrsta glazbala kod kojih zvuk nastaje titranjem zraka. Karakteristična istarska glazbala uključuju roženice ili sopele, mih, šurle, duplice, sopelicu, harmoniku trieštinu te u novije vrijeme sve češće možemo čuti klarinet i okarinu.

Instrument *armonika trieština* (*armonika na batuniće*) dijatonska je harmonika koja pripada obitelji aerofonih instrumenata mehaničkog tipa. Instrument je karakterističan po melodijskoj klavijaturi na dugmad (2, 3, 4 ili 5 redova dugmadi) koja se aktiviraju desnom rukom. Tonovi su poredani u dijatonskoj ljestvici. Sastoji se od 25 dugmadi i od 6 do 12 basova, no razlikuju se po broju dugmadi. Svako dugme daje dva tona; jedan kad se razvlači, a drugi kad se stišće. Tijekom godina i s obzirom na mjesto proizvodnje razvile su se različite izradbene varijante ovog instrumenta. Međutim, sve se one temelje na bazičnom modelu. U Trstu su dijatonke ručno izrađivali vrsni majstori poput Giovannija Quintavallea, Valentina Tomineca, Josipa Župančića, Josipa Miklavčića, a najveću popularnost u Istri i na području Friuli – Venezia Giulia stekle su ipak harmonike koje je izrađivao tirolski izrađivač Lorenzo Ploner (Gortan-Carlin i sur., 2014).

Slika 1: Sopele

Slika preuzeta: https://www.google.com/search?sca_esv=06fb960354387a84&sxsrf=ADLYWILmZMj-8Lttj4z5yA3Lbkzz8XfPNQ:1718202145094&q=sopela+instrument&uds=ADvngMiAuULHqQzWsUcNcTyQQszuSVz2trWtkaB-xO7K7Z8lszAyRqbraLsqrFa4RWSgV4akp_UymsilC_-QYtgbaESmZVlrBSYBkp

Roženice, poznate i pod nazivom sopele, sopile ili tororo, najrasprostranjeniji su i najpoznatiji drveni puhački instrumenti među navedenima. Ovo puhalo tipa oboe poznato je i kao sopela ili sopila. Uz mih najraširenije je i najpopularnije istarsko narodno glazbalo. Sastoji se od četiriju dijelova: 1) piska – dva tanka lista trstike, 2) špuleta (špoleta) – valjkaste cijevi u koju se umetne pisak, 3) prebiralice (kanele) – cijevi prebiraljke na kojoj se nalazi šest jednako udaljenih rupica 4) lijka (ili krila) – okruglog završetka svirale u obliku lijevka. Izrađuje se od masline, šimšira, javora, trešnje, oraha, klana ili akacije. Postoje velike i male roženice koje se razlikuju se po veličini, a samim time i po intonaciji. Vela roženica dugačka je oko 65 cm, a mala oko 50 cm. Intonaciju, odnosno zvuk roženica, treba svjesno tražiti jer svaki pisak drugačije pišće. Svira se samostalno, najčešće u paru, u sustavu s mihom, mala i harmonika ili u drugim kombinacijama.

Slika 2: Istarski mih

Slika preuzeta:

https://www.google.com/search?sca_esv=31a3dd54a4fd3d08&sxsrf=ADLYWIJDC5FTQwpnkQc2zhybWz0Ctu8XA:1716221516454&q=istarski+mih+instrument&uds=ADvngMgiPmsFSnX7QtZmBAeJzn8vX3a1JW3m3wGYE6rAyYWiC4CoL_ZL6YipEZXqLNgmZ1DO8Dxf4RHzYuks7kUuckDuu

Ime instrumenta mih dolazi od mješine od jareće ili janjeće kože, koja čini veći dio samog instrumenta. Osim mješine, mih se sastoji od kane ili kanele pomoću koje se upuhuje zrak, a umetnuti ventil, *zaletavac*, s unutarnje strane sprječava izlaz upuhanoga zraka. Na kolarin ili oglavine, koji spaja kožni dio instrumenata s prebiraljkom, utakne se did (tulac, glaulja, grljak). Prebiraljka je dvostruka klarinetska svirala s rupicama (pet na desnoj i tri na lijevoj strani) za prebiranje. Ima pisak od trstike, a izrađuje se od šimšira, smreke, trešnje ili masline. Mih je samostalno glazbalo a često je i u sastavu s roženicama. Svira se za ples i kao pratnja tarankanju. Izradom miha bavili su se mnogi: Gašpar Laković iz Lakovića, Grgo Orlić, Milan Jurčić, Josip Jelčić iz Pule, Božo Žgomba iz Gajmana, Dinko Miletić i Jakov Skočić (Pernić, 1997: 87).

Slika 3: Dvojnice

Slika

preuzeta:https://www.google.com/search?q=dvojnice+instrument&sca_esv=06fb960354387a84&udm=2&biw=1536&bih=738&sxsrf=ADLYWIIUB3Qlp3ihWq8-KRByk4hScawrUA%3A1718202151862&ei=J69pZtGiNJLy-gPhoanuAU&oq=dvojnice+instrument&gs_lp=Egxnd3Mtd2l6LXNlcnAiE2R2b2puaWNIIGluc3RydW1lb nQqAggAMgQQIxgnMgQQIxgnMgQQABgeSI88UI

Dvojnice se sviraju i u ostalim dijelovima Hrvatske, nije karakterističan samo za Istru. Instrument ima četiri rupe na desnoj cijevi i tri na lijevoj. S donje strane na desnoj cijevi, u ravnini s prvom, nalazi se palčana rupa. Na vrhu, u sredini i dnu glazbala užarenom žicom izrađeni su geometrijski ukrasi i točkice. Lakirane su bezbojnim lakom. Svakoj svirali potrebno je precizno postaviti rupice te ih postaviti paralelno. Zvuk koji se dobiva sviranjem ovog instrumenta nježan je pa se obično koristi kao solistički instrument.

Sopelica je istarsko narodno glazbalo koje je danas najmanje u uporabi. Ona je ustvari vizualna imitacija blok flaute, odnosno drveni supstitut trščanih svirala. Ima sveukupno šest rupica, jednu s prednje strane i jednu sa stražnje.

Slika 4: Šurle

Slika preuzeta:

https://www.google.com/search?q=istarski+instrument+%C5%A1urle&sc_esv=31a3dd54a4fd3d08&u dm=2&biw=1536&bih=738&sxsrf=ADLYWIIQgov-0N2qYExDY2Iz8MLAbBcVRA%3A1716221585674&ei=kXZLZrjbKMmLi-gPk4WM4AU&ved=0ahUKEwj45-DPz

Šurle su drveno istarsko narodno glazbalo, imaju prodoran zvuk pa se često koristi kao zamjensko glazbalo u sviranju za ples. Po konstrukciji šurle su slične mišnicama, no ima odvojene prebiraljke (kanelice). Svaka prebiraljka ima svoj pisak koji se utakne u grljak ili did, zaobljeni, prstenima ojačani tuljac. Desna prebiraljka ima 4 rupice i jednu odostraga, a lijeva prebiraljka ima 3 rupice. Prstomet i način sviranja isti su kao kod duplica. Isključivo takvu funkciju imaju još danas u Galižani gdje ih redovito prati def simbolo. Ista je praksa dokumentirana i na Tinjanštini.

Među tradicionalnim instrumentima koji se sviraju u Istri su tamburica, sopile i gajde.

Tamburica je malen žičani instrument, sličan gitari, dok je harmonika tipkovni instrument koji se svira pritiskanjem tipki, dok gajde su puhački instrumenti koji se sviraju uzdahom.

Posebno je popularan u Istri također instrument koji se zove mandolina, ima talijanske korijene.

Svake godine u Roču (u okolici Buzeta) održava se događaj, međunarodni susret svirača dijatonskih harmonika poznatih kao „trieštine“.

3.3. DJEČJI FOLKLOR

Dječji folklor obično se prakticira u dječjim vrtićima ili u određenim odgojno-obrazovnim skupinama s posebnim programom koji njeguje etnološko nasljeđe. Također, može se pronaći i u dječjim skupinama unutar kulturno-umjetničkih društava. U skupinama djeca se igraju igara uz pjevanje te plešu narodne plesove i kola, a također se upoznaju s narodnim običajima, tradicionalnim instrumentima i nošnjom različitih krajeva. (Manasteriotti, 1981: 6).

U igraonicama često se forsira vježbanje djece što nije prikladan pedagoški pristup. Dječja igra treba biti spontana i zabavna, stoga bi trebalo uključiti tu spontanost i u izvođenje dječjeg folklora. Umjesto da se djeca obvezno uvježbaju za nastupe, trebali bi imati priliku da se opušteno igraju uz glazbu i ples. Cilj folklora trebao bi biti osjećaj zadovoljstva, sreće i samopouzdanja tijekom igre, a ne savršeno izvođenje pred publikom.

Važno je poticati očuvanje narodne baštine uz igru bez previše stroge kontrole, kao što su koraci lijevom ili desnom nogom, strana na kojoj je okrenut dlan i slično. Važno je djecu poticati na igru i objasniti im kako se određene igre, poput igara s pjevanjem igraju. Važno je dopustiti djeci da se koriste svojom maštom i da nadopune igru ako to žele. U igri djeca će naučiti važnost dogovora, poput početne strane kola, i kako je važno biti uključen u timski rad. Preporučljivo je djeci nuditi igre koje su popularne među djecom jer su to igre koje ih istinski vesele.

Iako nošnje mogu uljepšati dječje nastupe, važno je djeci objasniti da su te nošnje nekada bile dio svakodnevnog života ljudi. Ljudi su u takvim nošnjama pjevali, plesali i igrali se istih igara koje se i danas igraju, iako su danas odjeveni u suvremenu odjeću. Iako nošnje nisu neophodne za izvođenje igara, važno je očuvati tradiciju i običaje. Bitno je naglasiti djeci da je važno cijeniti tradiciju i običaje, ali da se istodobno mogu zabavljati i u suvremenoj odjeći, bez obzira na to što nošnje mogu dodati poseban šarm izvedbi. Važno je očuvati kulturnu baštinu i tradiciju, ali isto tako omogućiti djeci da se igraju i zabavljaju na načine koji ih vesele i kojima oslobađaju svoju kreativnost.

4. TRADICIJSKA GLAZBA U DJEČJEM VRTIĆU „PJERINA VERBANAC“ LABIN

U ustanovama, kao i tijekom svih drugih glazbenih aktivnosti, učenje o istarskoj tradicijskoj glazbi donosi niz pozitivnih učinaka. U ovom radu istražuju se konkretni pozitivni učinci koje takvo učenje ima na djecu predškolske dobi.

Cilj je potvrditi da upoznavanje s istarskom tradicijskom glazbom doprinosi intelektualnom i emocionalnom razvoju te socijalizaciji djece predškolske dobi.

Dječji vrtić „Pjerina Verbanac“ Labin predškolska je ustanova koja u svom sastavu ima matični Centralni vrtić Labin i sedam područnih odjeljenja: PO Jaslice Labin, PO Labin Donji, PO Rabac, PO Vinež, PO Stari grad, PO Vrećari i PO Raša na različitim lokacijama u Labinu i okolici. Sjedište ustanove nalazi se u matičnom vrtiću.

Navedeni dječji vrtić godišnje polazi prosječno 510 djece u 28 odgojnih skupina s kojima radi 60 stručnih djelatnika (1 ravnatelj, 56 odgojitelja, 3 stručna suradnika – psiholog, edukacijski rehabilitator i pedagog te zdravstvena voditeljica). Zajednički cilj svih djelatnika Vrtića jest zajedničkim snagama osigurati što sadržajnije i udobniji boravak djece u Vrtiću te omogućiti sigurno i poticajno okruženje za rast i razvoj svakog djeteta.

Dječji vrtić „Pjerina Verbanac“ – nudi redovni cjelodnevni desetosatni program za djecu u dobi od jedne godine do polaska u osnovnu školu. Program je fokusiran na brigu o zdravlju, zadovoljenje djetetovih potreba te na poticanje rasta i razvoja u skladu s individualnim sposobnostima djeteta. Cilj je osigurati da se polaznici osjećaju ugodno, sigurno te da razvijaju emocionalne veze sa svojim odgojiteljima i vršnjacima, uz poticanje socijalnog ponašanja, samopouzdanja i pozitivne slike o sebi. Vrtić nastoji promovirati zdrave navike i pozitivan odnos prema sebi i okolišu. Polaznici uče biti što samostalniji, posebno u obavljanju osnovnih potreba poput prehrane i higijene.

Vrtić, također, nudi širok spektar umjetničkih aktivnosti kao što su ples, pjevanje, crtanje, modeliranje i scensko izražavanje. Prostori u kojima borave skupine opremljeni su raznovrsnim centrima koji zadovoljavaju tjelesne i psihomotorne potrebe djece, sociološke i emocionalne potrebe te istraživačko-spoznajne potrebe, komunikacijske i stvaralačke potrebe djece. Svaki centar obogaćen je raznovrsnim sredstvima i

materijalima koji su prilagođeni dobnim skupinama koje odgojiteljice pripremaju uz savjetovanje stručnih suradnika. Obiteljski centar, centar početnog čitanja i pisanja, centar početnih matematičnih pojmova, likovni centar i glazbeni centar samo su neki od centara koji obogaćuju prostor Dječjeg vrtića „Pjerina Verbanac“.

Raznolika iskustva koja se doživljavaju u vrtiću dodatno se obogaćuju brojnim izletima u prirodu, posjeti kazalištima, kinima, muzejima te drugim povijesnim i kulturnim institucijama. Posebna pažnja posvećuje se raznovrsnom materijalu koji je dostupan djeci, od već pripremljenih didaktičkih igračaka do prirodnih i pedagoški strukturiranih igračaka koje potiču istraživanje, maštu i kreativnost kod djece te im pružaju priliku za neposredno učenje, vježbanje i razvoj motoričkih, senzornih, kognitivnih i verbalnih sposobnosti. Osim toga, djeca imaju mogućnost razvijati vještine suradnje i komunikacije bez interakcije s odgojiteljima i vršnjacima u skupini što im omogućuje da neposredno i nesmetano utječu na svoj razvoj

4.1. PRIMJENA TRADICIJSKE GLAZBE – PRIMJER IZ PRAKSE

Dana 6. listopada 2023. autorica rada u mješovitoj vrtićkoj skupini (4 - 6 god.) provodila je aktivnost „Primjena tradicijske glazbe u predškolskoj ustanovi“.

U početku aktivnosti sva djeca pozvana su da sjednu u polukrug kako bi se prezentirala jedna od brojnih mogućnosti korištenja istarske tradicijske glazbe u predškolskom odgoju. Važnost poticanja motivacije kod djece istaknuta je kao ključna za njihov intelektualni razvoj i aktivno sudjelovanje u aktivnosti. Nakon što su se djeca smirila, odgojiteljica je započela s aktivnosti pokazujući djeci dvije lutke odjevene u narodnu nošnju.

Odgojiteljica je započela razgovor koristeći se lutkama. Djeci se su postavljala pitanja kao što su:

- Poznaje li itko od vas ove nošnje?
- Zna li tko što su nošnje?
- Kada se koriste ove nošnje?
- Ima li nošnju koji član vaše obitelji?

Nakon uvodnog razgovora djeci su se postavljala i pitanja o tome vole li glazbu i ples te jesu li upoznati s tradicijskom glazbom Istre. Na taj način poticalo se djecu na razmišljanje o tome što tradicijska glazba zapravo predstavlja. Osim što su saznali neke nove pojmove (što se naziva nošnjom; koji su dijelovi muške i ženske nošnje – pokrivalo za glavu, poculica i sl.), čuli su i od čega se tradicijsko ruho izrađivalo i na koji način. Uz pomoć fotografija mogli su uspoređivati nošnju kraja u kojem žive s tradicijskim odijevanjem drugih krajeva Hrvatske. Nakon razgovora započeo je glavni dio aktivnosti.

S obzirom na to da je većina djece pokazala interes za istraživanje kulturne baštine, posebno za tradicijsko odijevanje, u glavnom djelu aktivnosti ponuđena im je likovna aktivnost kojom su samostalno izrađivali male ženske i muške nošnje tehnikom presavijanja i oslikavanja papira.

Slika 5: Glavni dio aktivnosti, Oblikovanje papira za izradu nošnji

Izvor: Foto – arhiva autorice

Slika 6: Izrada nošnji od bijelog papira

Izvor: Foto-arhiva autorice

Slika 7: Primjer muške nošnje (dječji rad)

Izvor: Foto-arhiva autorice

Slika 8: Primjer ženske nošnje (dječji rad)

Izvor: Foto-arhiva autorice

U završnom dijelu aktivnosti izabrana je obrada narodnog plesa *balun* s obzirom na to da je odgojna skupina „Delfini“ bila uključena u projekt „Užonci našega kraja“.

U početku završne aktivnosti djeca su se rasporedila u dvorani te su zatim uslijedile tjelesne vježbe. Vježbe su obuhvatile ritmičke figure koje su kasnije bile korištene u plesu. Djeca su pokazala velik interes i trudila su se čim pravilnije izvesti ritmičke pokrete.

Slika 9: Izvođenje ritmičkih pokreta u plesu

Izvor: Foto-arhiva autorice

Nakon zagrijavanja djeca su sjela u polukružni oblik na strunjaču i pažljivo su slušala daljnje upute. Zatim je uslijedilo slušanje djela narodnog plesa *balun* koji je bio ponovljen tri puta. Prije prvog slušanja, djeca su dobila zadatak da obrate pozornost na tempo i dinamiku, odnosno brzinu i glasnoću djela. Većina djece pažljivim slušanjem zaključila je da je *balun* brz i glasan.

Prilikom drugog slušanja, dječici je postavljeno pitanje da obrate pozornost na instrumente koji se čuju. Različiti odgovori uključivali su harmoniku, flautu i trubu. Na temelju tih odgovora, moglo se zaključiti da djeca dobro prepoznaju instrumente i da znaju da instrument koji svira u *balunu* pripada grupi puhačkih instrumenata. Zatim im

je pokazana slika harmonike koju su prepoznali dok su je slušali, a nakon toga slika roženice. Pojasnio im se način sviranja roženica i zbog čega je to bitan instrument na području Istre. U posljednjem slušanju tijekom aktivnosti, djeci je zadano da još jednom pažljivo poslušaju pjesmu kako bi je potom pokušali otpjevati s refrenom „na“.

Većina djece odlično je interpretirala melodiju pjesme, a zatim su se ustala i rasporedila slobodno u prostoriji. Nakon toga su im prikazani osnovni plesni koraci baluna, a kasnije su djeca samostalno krenula usvajati te korake.

Za početak djeca su uvježbavala plesne korake bez glazbe, a kasnije uz pratnju glazbe. Kad su usvojili plesne korake, formirao se krug u parovima. Djeca su pokazala velik interes za ovaj tradicijski ples, a najviše su se radovali kad su se izmjenjivali u parovima. U sljedećem videu je prikazano kako su djeca otplesala balun.

<https://www.facebook.com/story.php?story-fbid=10206209528213339&id=1118666910>

Nakon tjedan dana od odrađene aktivnosti organiziran je odlazak u muzej, zajedno s ostalim odgojnim skupinama. Prije samog odlaska u muzej djeci su postavljena pitanja: „Što je to muzej?, Je li tko već bio u muzeju?, Što sve možemo vidjeti u muzeju?“

U jutarnjim satima vrtičke skupine krenule su autobusom do Staroga grada Labina u posjet muzeju. Ispred muzeja dočekala ih je voditeljica koja je djecu i odgojiteljice provela muzejom. Djeca su imala priliku vidjeti i poslušati uživo tradicijske glazbene instrumente, također su vidjela kako izgleda tradicijska narodna nošnja. Većina djece zaista je pokazala velik interes što se može vidjeti i na sljedećim fotografijama.

Slika 10: Razgledavanje glazbenih tradicijskih instrumenata

Izvor: Foto-arhiva autorice

Slika 11: Razgledavanje narodne tradicijske nošnje

Izvor: Foto-arhiva autorice

Slika 12: Razgledavanje glazbenih tradicijskih instrumenata

Izvor: Foto-arhiva autorice

Videozapis:

<https://www.facebook.com/share/v/cDsxQPki1Uws3qvf/>

https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=10205729618735902&id=1118666910&rdid=85WRpJttORKwp3BJ

5. ZAKLJUČAK

Istarska tradicijska glazba od iznimnog je značaja, njen značaj u svakom pogledu je važan zbog toga što je ta tradicija još uvijek živa. Ovdje se misli na tradicijske pjevače i svirače te u nekim mjestima i prilikama isto tako i na plesače.

Folklorna društva itekako su važna u popularizaciji određene tradicijske glazbe, no uz rijetke iznimke većina tih društava na svojim nastupima prezentira tek zamrznute trenutke prošlosti, moglo bi se reći da su neka vrsta folklornog kazališta. Ističe se kako bi trebalo više raditi na očuvanju žive tradicije, prvenstveno prenošenjem umijeća na mlade generacije.

Istra je poznata po bogatstvu tradicijske glazbe, a u predškolskim ustanovama veliki naglasak stavlja se na glazbeni odgoj već za najmlađe. Iako se aktivnosti glazbenog odgoja provode već i u jasličkoj skupini, učinci su vidljivi kod starije djece, od tri godine nadalje. Sve češće se organiziraju aktivnosti vezane uz glazbu u predškolskim ustanovama pri čemu je bitno osigurati dobro opremljen prostor za igru jer djeca najbolje uče igrom.

Obrazovanje djece predškolske dobi o glazbi, posebice kada je riječ o tradicijskoj glazbi, potiče njihovu znatiželju, razvija interes, jača kreativnost i socijalizaciju te pridonosi obogaćivanju glazbene, umjetničke i opće kulture djece.

Vizija je Dječjeg vrtića „Pjerina Verbanac“ Labin pružiti djeci sigurno, lijepo i poticajno okruženje za njihov rast i razvoj. Važno je da djeca upoznaju tradicionalnu glazbenu ljepotu koja ih okružuje i donosi osjećaj radosti. Upoznavanjem s tradicionalnim pjevanjem, instrumentima i plesom, djeca imaju veću priliku zainteresirati se za tradiciju i razviti ljubav prema istoj. Odgojitelji imaju ključnu ulogu u ovom procesu jer mogu u svom radu djeci prenijeti ljepotu tradicije i folklor.

6. LITERATURA

- 1) Bezić, J. (1986). *Enciklopedija Jugoslavije*, Glagoljaško pjevanje, Zagreb.
- 2) Gortan-Carlin, I.P. Pace, A. i Denac, O. (2014). *Glazba i tradicija: Izabrani izričaji u regiji Alpe-Adria*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
- 3) Gospodnetić, H. (2015). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima*, Zagreb; Mali profesori d.o.o.
- 4) Jerkov, Slobodan.(2011), „Pjesme i pjevanje u Peroju“. *Matica crnogorska*.46-47. Ljeto-jesen 2011. 203-216.
- 5) Manasteriotti, V. (1981). *Prvi susreti djeteta s muzikom: priručnik za roditelje i sestre odgajateljice u dječjim jaslicama*.
- 6) Marušić, D. (1995). *Piskaj, sona, sopi: Svijet istarskih glazbala*, Pula: Castropola.
- 7) Majsec Vrbanić, V. (2008). *Slušamo, pjevamo, plešemo, sviramo: poticanje glazbom*.
- 8) Marić, Lj., Goran, Lj. (2013). *Zapjevajmo radosno*, Golden-marketing: Tehnička knjiga: Zagreb.
- 9) Pernić, R. (1997). *Meštri, svirci i kantaduri: Istarski narodni pjevači, svirači i graditelji glazbala*; Buzet.
- 10) Službena stranica „Dječjega vrtića Pjerina Verbanac“, Labin: www.dvlabin.hr
- 11) Starc, B., Čudina-Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B. i Letica, M. (2004.) *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi: priručnik za odgojitelje, roditelje i sve koji odgajaju djecu predškolske dobi*.

Internetski izvori:

- https://www.google.com/search?sca_esv=31a3dd54a4fd3d08&sxsrf=ADLYWIJDC5FTQwpmkQc2zhyb-Wz0Ctu8XA:1716221516454&q=istarski+mih+instrument&uds=ADvngMgiPmsFSnX7QtZmBAeJzn8vX3a1JW3m3wGYE6rAyYWiC4CoL_ZL6YipEZxqLNgmZ1DO8Dxf4RHzyuks7kUuckDu
- https://www.google.com/search?q=istarski+instrument+%C5%A1urle&sca_esv=31a3dd54a4fd3d08&udm=2&biw=1536&bih=738&sxsrf=ADLYWIIQgov-0N2qYExDY2Iz8MLAbBcVRA%3A1716221585674&ei=kXZLZrjbKMmLi-gPk4WM4AU&ved=0ahUKEwj45-DPz
- <https://www.facebook.com/story.php?story-fbid=10206209528213339&id=1118666910>

7. SAŽETAK

U dječjem vrtiću nastoji se obogatiti djecu glazbom u njegovanju glazbene kulture što uključuje i upoznavanje s glazbenom baštinom. Dječje tradicijsko glazbeno stvaralaštvo u ranoj i predškolskoj dobi naziva se dječjim glazbenim folklorom. Ova forma folklor obuhvaća dječje pjesme, igre s pjevanjem, brojalice i različite dječje ritmične govore kojima se prenosi dječja tradicijska baština.

U ustanovama predškolskog odgoja glazbenim aktivnostima stvara se osnova za razvoj zdrave i uravnotežene dječje sposobnosti. Stoga je važno da odgojitelji redovito uključuju glazbu, ritam i ples u dječji svakodnevni program kako bi doprinijeli razvoju samostalnosti, samopoštovanja i integraciji djece u širu društvenu zajednicu. Potrebno je poticati kreativnost djece, a dječje tradicijsko glazbeno stvaralaštvo pruža idealan primjer kako se dječje djelo može održati tijekom generacija.

Cilj ovog rada je opisati uvjete i tehnike provođenja aktivnosti dječjeg folklor u dječjem vrtiću uz isticanje koristi koje pruža djeci. Na taj način odgojitelji bi trebali biti potaknuti da ih više rabe u odgojno-obrazovnom radu.

Ključne riječi: dijete, dječji folklor, tradicija

8. SUMMARY

Kindergarten strives to enrich children with music through musical culture, which includes getting to know musical heritage. Children's traditional musical creativity in early and preschool age is called children's musical folklore. This form of folklore includes children's songs, singing games, counters and various children's rhythmic rhymes, which transmit children's traditional heritage.

In preschool education institutions, through musical activities, the basis for the development of healthy and balanced children's abilities is created. Therefore, it is important that educators regularly include music, rhythm and dance in the children's daily program in order to be able to develop independence, self-esteem and integrate children's into the wider social community.

It is necessary to encourage children's creativity, and children traditional musical creativity provides an ideal example of how children's work can be maintained through generations.

This paper aims to describe the conditions and techniques of conducting children's folklore activities in kindergarten, highlighting the benefits it provides to children. In this way, educators should be encouraged to use them more in their educational work.

Keywords: *children, children folklore, tradition*

POPIS SLIKA:

Slika 1. Instrument sopele.....	24
Slika 2. Instrument istarski mih.....	25
Slika 3. Instrument dvojnice.....	26
Slika 4. Instrument šurle.....	27
Slika 5. Oblikovanje papira za izradu nošnji.....	31
Slika 6. Izrada nošnji od bijelog papira.....	32
Slika 7. Primjer muške nošnje(dječji rad).....	32
Slika 8. Primjer ženske nošnje(dječji rad).....	32
Slika 9. Izvođenje ritmičkih pokreta u plesu.....	33
Slika 10. Razgledavanje glazbenih tradicijskih instrumenata.....	35
Slika 11. Razgledavanje narodne tradicijske nošnje.....	35
Slika 12. Razgledavanje glazbenih tradicijskih instrumenata.....	36
Videozapis.....	36